

רישום שעבודים/עו"ד דורון אפיק¹

לקוח של משרדנו הלווה כספים לאחר ובתמורה קיבל שיעבוד על נכס של החייב. הצדדים לא רצו לדווח על השעבוד כדי שלא לפרסם את דבר העסקה ועל כן פנה אלינו הלקוח כדי לברר האם ניתן להימנע מרישום השעבוד.

תחילה מן הראוי לציין כי קיימים שני סוגי שעבודים: שיעבוד קבוע ושיעבוד צף. בעוד ששעבוד קבוע הוא שיעבוד ה"רובץ" על הנכס ומונע ביצוע פעולות בנכס, שיעבוד צף מרחף כענן מעל קבוצה של נכסים (למשל, כל נכסי החברה או כל הכספים שבחשבון בנק מסוים) ובאופן כללי אינו מונע ביצוע פעולות בנכס עד להתגבשותו, למשל כאשר החייב נכנס להליכי פירוק. עם זאת, ניתן בשעבוד צף לרשום הערה המונעת מתן שעבודים אחרים על אותם נכסים. חשוב מאוד להתייעץ עם עורך דין המומחה בנושא בטרם החתימה על הסכם שיעבוד כדי לוודא שכוונת הצדדים אכן מנוסחת היטב מכיוון שבתי המשפט כבר קבעו כי השם אותו נתנו הצדדים לשעבוד הוא רק אחד הגורמים המשפיעים על הקביעה באיזה סוג שעבוד מדובר.

דרך כלל יהיה השעבוד תקף כלפי נושים אחרים של החייב (וכלפי מפרק או נאמן בפשיטת רגל של החייב) רק אם הופקד בידי הנושה (גם כאן לא כל הפקדה תיחשב לנותנת תוקף למשכון וחשוב להתייעץ עם מומחה) או אם נרשם כדן. הרישום יהיה ברשם החברות (ככל שמדובר במשכון אשר ניתן על ידי חברה) או ברשם המשכונות ועליו להתבצע באופן הקבוע בתקנות המשכון (סדרי רישום ועיון), תשנ"ד-1994 (לגבי יחידים) או בפקודת החברות [נוסח חדש], תשמ"ג-1983 (לגבי חברות ואגודות שיתופיות). אי רישום המשכון במועד עלול לפגוע בתוקפו.

בכל הנוגע לחברה או אגודה שיתופית נדרש דרך כלל לרשום את השעבוד תוך 21 יום ובמקרה כזה מקבל השעבוד תוקף רטרואקטיבי למועד חתימת הסכם השעבוד (ברישום שיעבוד על יחיד, תוקף השעבוד הינו רק ממועד רישומו וכללים שונים חלים גם במקרה של שעבוד צף על נכסי חברה להבדיל משעבוד קבוע וכאן המקום להדגיש שוב חשיבות אופן ניסוח הסכם השעבוד).

בעוד שכלל 21 הימים מוכר לרבים, לא רבים מודעים לכך כי לאי רישום השעבוד במועד קיימות השלכות נוספות. פקודת החברות קובעת קנס הן על החברה ובמקרים מסוימים גם על נושאי המשרה בה במקרה של אי רישום שיעבוד במועד וסעיף 178 לפקודת החברות קובע כי כאשר קיימת חובה לרשום שעבוד וזה לא נרשם במועד, לא רק שהשעבוד יהיה בטל כלפי המפרק וכל נושה של החברה אלא שהסכום המובטח בהסכם השעבוד עומד לפירעון מייד. כאן חשוב מאוד לציין כי הסכמי האשראי הסטנדרטיים מול הבנקים קובעים לעתים כי מלוא האשראי יעמוד לפירעון מייד אם נושה אחר של החייב העמיד לפירעון מייד חוב כלשהו. כך, קיימת חשיבות רבה לליווי משפטי צמוד של עורך דין המתמחה בתחום באשר אי רישום משכון במועד עלול לגרום לנפילתה של חברה באשר דרישה של נושה אחד לפירעון מייד של החוב אליו בשל אי רישום המשכון עלולה לגרום לכך שהבנקים יידרשו אף הם פירעון מייד של האשראי אשר נתנו לחברה.

¹ עו"ד דורון אפיק הינו שותף בכיר במשרד אפיק ושות' (www.afiklaw.com), מוסמך כעורך דין בישראל ובניו-יורק ומתמחה בליווי חברות, עסקאות בינלאומיות ופיננסיות, לרבות עסקאות מיזוג ורכישה, ומימון ואף מרצה בתחום במסגרת התואר האקדמי במשפטים. עו"ד אפיק בוגר הכשרה של האיחוד האירופי ביישוב סכסוכים בינלאומיים מחוץ לכותלי בית המשפט (גישור ובוררות).